

06 – Carl Joseph Uttenthal og hans barndomshjem 2

Om Realgade 11/Storgade 11

Otto Uttenthal bor med sin familie i Realgade 11-13 hvor Borgerskolen ligger. Den gade hed indtil 1880 for Realgade. Følgende er hentet fra

Historiske huse i Sorø

Sorø i billeder gennem 350 år,

Fig. 45. Storgade 11-13 set fra gården i 1877, umiddelbart før Borgerskolen flyttedes herfra til den nye skolebygning ude i Alleen. Fot. Richard Hansen,

Det offentlige skolevæsen i Sorø blev fra 1802 varetaget af to lærere, der underviste eleverne i den to-klassede skole, som havde til bygning på Realgade. Bygningen rummer i dag Sports Nyt og Sorø Materialhandel. I 1870 blev der tillige indrettet en bolig for en lærerinde, men på samme tidspunkt var der stærke kræfter i gang for at få bygget en ny skole. I 1876 vedtog byrådet at opføre en ny skole med gymnastiksal; den skulle placeres i landsognet med facade mod Reitzensteins Allé. Den gamle skole blev solgt til boghandler Haldkjær, og det kunne dække en del af prisen på den ny skole, som kostede 56.000 kr. (Sorø i billeder)

Fig. 43. Storgade 11–13, 1980. De to bygninger udgjorde oprindeligt en lang énetages bindingsværksbygning, se fig. 33 og 44.

Fig. 44. Storgade set mod nord ca. 1890. I forgrunden t.v. ses Storgade 11, se også fig. 43. Yderst t.h. ses købmand H. A. Hansens nu nedrevne ejendom, Storgade 26–28.

Om bygningens historie står der:
Storegade 11

BYGNINGSHISTORIE: Forhuset har i det væsentligste fået sit nuværende udseende i slutningen af forrige århundrede ved ombygninger af den søndre del af en ældre bindingsværksbygning, som gennem det meste af århundredet havde rummet byens skole.

På den grund, som i dag omfatter Storgade 11 og 13, lå i 1736 en bindingsværksgård tilhørende justitsråd og landsdommer Johannes Christensen. Gården synes at være opført efter 1682, idet den ikke er omfattet af byens grundtakst for dette år.

Stuehuset ud til Storgade, bestod af 22 fag egebindingsværk med udmurede tavl og teglhængt tag.

Bygningen var en etage høj og havde to kviste på hver fire fag. Bygningen, der betegnes som værende i god stand, var indrettet til beboelse og havde portgennemkørsel.

I gården lå endvidere to sidehuse i hver side. De nærmest forhuset, der fortrinsvis tjente beboelsesformål, var på hver 12 fag med udmurede tavl og teglhængt tag. De to vestre sidehuse tjente egentlige udhusformål og var på hver 10 fag med lerklinede tavl, men også de med tegltage.

I 1771 stod bygningerne uændrede, dog nævnes de i 1736 omtalte kviste ikke længere, men i stedet nævnes to kældre under forhuset. Ejendommen tilhørte da byskriver Ove Elling, og efter dennes død blev den i 1789 solgt på auktion til Elias Witte, der var staldmester ved Akademiet. I 1801 blev ejendommen solgt til byfoged Reinholdt Jacob Klagenberg, der dog allerede det følgende år solgte til byens skolevæsen. Bygningerne stod da stadig uændrede, men umiddelbart efter blev de to vestligste sidehuse nedrevet. Ejendommen blev nu indrettet til skolebrug, hvilket formål den tjente frem til 1878, hvor den nye borgerskole i Alleen blev taget i brug.

Forhusets ydre synes ikke ændret væsentligt før 1854, hvor der blev foretaget en del forandringer og forbedringer. Gadefacaden blev omsat i grundmur af 1½ stens tykkelse, medens gårdsiden fortsat stod i bindingsværk med fodrem. I facaden til gaden var 12 fag smårude vinduer med lod og tværpost; mod gården var tilsvarende vinduer. Det ses på et ældre foto, at porten var placeret i den nordlige del af det nuværende Storgade 11.

I 1878 overgik bygningen atter til privat eje. Den erhvervedes på auktion af boghandler Carl Birch Haldkjær. Denne lod foretage en del ombygninger, idet de tidligere skolestuer nu indrettedes til butiklokaler og kontorer. Også facaden mod gården synes nu at være blevet omsat i grundmur.

De følgende år fortsattes om bygningerne. hvorved den søndre del, nu Storgade 11, ændredes totalt. Den forhøjedes i 1885 med en etage, indrettet til beboelse. Stueetagen var nu blevet udstyret med to butiksvinduer med spejlglasruder.

I 1896 deltes matr.nr.33 i to selvstændige ejendomme. Fra ældre fotografier ved vi hvorledes forhuset i nr. II da så ud. Bygningen fremtrådte i blank mur, indfattet af kvaderpudsede lisener i yderfagene og med en profileret kordongesims. I stueetagen var en boghandel med fire høje butiksvinduer og en midtplaceret indgangsdør; den nuværende butiksendretning hidrører fra en ombygning i 1970'erne. Facadens puds stammer formentlig fra midten af dette århundrede. Taskekvisten mod gården er opsat i 1943.

Det med forhuset sammenbyggede halvtagshus mod syd i gården er opført i 1885 i to etager i 1½-stensmur, inddelt i fem spærfag og med teglhængt tag. Det var indrettet til forretningslokale i stueetagen og beboelse i anden etage. Ved en ombygning i 1946 tilmurede nogle vinduesåbninger.

Det i forlængelse heraf liggende sidehus udgør den vestlige del af det gamle sidehus i 12 fag

egebindingsværk beliggende på stedet i 1736, hvor det var indrettet til køkken, bryggers og spisekammer.

Bygningen synes at være blevet gennemgribende ombygget og forbedret efter at skolevæsenet overtog ejendommen. Af en beskrivelse fra 1855 fremgår det, at bjælkerne er kæmmet over tagremmen, samt at der indgår fodrem i konstruktionen.

I 1878 da bygningen sidste gang blev beskrevet i sin fulde udstrækning, var den indrettet til værelser, vaskehus, tørve- og brændeohus. Kort efter blev de tre østre fag nedrevet for at give plads til det ovenfor omtalte toetages sidehus, der stod færdigt i 1885. De ni tilbageværende fag synes at have stået nogenlunde uændrede, indrettet til værelser, vaske- og brændeohus samt et pigekammer på loftet.

I 1946 blev der gravet kælder under bygningen. Vestenden er ændret indenfor de senere år ved indretning af den derværende garage.

Storegade13

BYGNINGSHISTORIE: Forhuset udgør den nordre del af en gammel bindingsværksbygning, for hvis ældre historie der er redegjort under Storgade II.

Da Storgade 13 i 1896 blev en selvstændig ejendom var såvel gadefacaden som gårdsiden omsat i grundmur. Bygningen fremtrådte til gaden med samme udseende som efter ombygningen i 1854. Der var syv fag vinduer af samme type som de endnu eksisterende to fag i nord. I de fem søndre fag, hvor der var indrettet materialhandel, blev der - formentlig i 1896 - isat butiksvinduer med spejlglasruder, som de endnu eksisterende. Bortset fra den senere pudsning af facaden, er bygningens ydre ikke ændret siden.

Det nordre sidehus kan formentlig føres tilbage til den sidebygning i 12 fag egebindingsværk, der lå på stedet i 1736, hvor den var indrettet til stuer, kamre og vognport. Ligesom det søndre sidehus, nu tilhørende Storgade 11, blev denne bygning gennemgribende istandsat efter skolevæsenets overtagelse af

ejendommen i 1802. Bygningen fremstod dog fortsat i 12 bindingsværksfag og var indrettet til værelser og køkken.

I 1854 blev bygningen atter ombygget, hvorefter den fremstod i 13 fag som i dag - her er formentlig tale om tilbygning af et fag i vest. Bortset fra udskiftning af døre synes bygningen ikke at være ændret væsentligt i det ydre siden.

Sidehuset mod syd i gården er opført i 1931, dog muligvis med udnyttelse af elementer fra det halvtagshus i fyrebindingværk i egefod med udmurede tavl og pap tag, der opførtes på stedet i 1885. Bygningen var blandt andet indrettet til laboratorium i forbindelse med materialhandel i forhuset.

Fig. 51. Storgade 13, nordre sidelænge fotograferet medens her endnu var skole i bygningen. Se også fig. 49, der viser bygningens udseende i dag. Fot. 1870–77, Richard Hansen, Sorø.

Fig. 49. Storgade 13, sidehus mod nord i gården, 1981. Se også fig. 51.

Fig. 50. Storgade 13, forhus, 1981. Se også fig. 44 og 45.

1878:

REALGADE 11-19. Billedet er uden tvivl blandt de ældste fotografier, der findes af Realgade. Det er taget, umiddelbart efter at byporten er fjernet, og man ser ud i det landlige Sorø Stræde med Reitzensteins Allé. I den nærmeste bygning til højre med frontespice havde O. Jacobsen værtshus og conditori.

Realgaden (nu Storegade) set fra Torvet. Realgaden 11 ses i venstreside henne ved de parkerede biler.

Storegade 11 og lidt af 13 idag

Et kig ud af porten ind til Sorø Akademi. I forgrunden ses Politistationen på torvet. Vi ser ned ad Realgaden.

Søgade – et kig fra Torvet i Sorø. Her bor Temperentia. Hun skulle bo i nr 42, men i dag er der ikke numre længere end til nr 20.